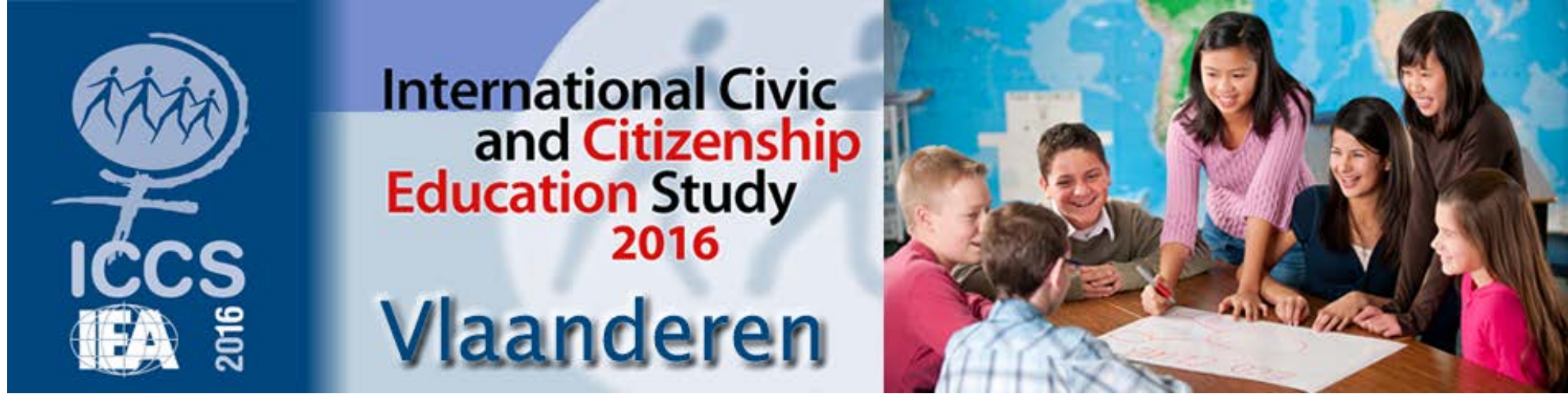

ICCS-Vlaanderen 2016

Internationaal vergelijkend onderzoek
burgerschapseducatie

International Civic and Citizenship Survey ICCS-2016

ICCS = internationaal vergelijkend onderzoek bij leerlingen uit het
2de jaar secundair in 24 landen

Ruime definitie 'burgerschapseducatie':
ook welbevinden, schoolklimaat, tolerantie, ...

International Civic and Citizenship Survey ICCS-2016

- Instrumenten ICCS 2016
 - 3 vragenlijsten bij leerlingen
 - Een leerkrachtenvragenlijst
 - Een schoolvragenlijst (directies)
- Internationale vergelijkbaarheid
 - 24 landen namen deel, strenge kwaliteitscriteria
- Vergelijking doorheen de tijd
 - Perfecte vergelijking mogelijk met ICCS 2009

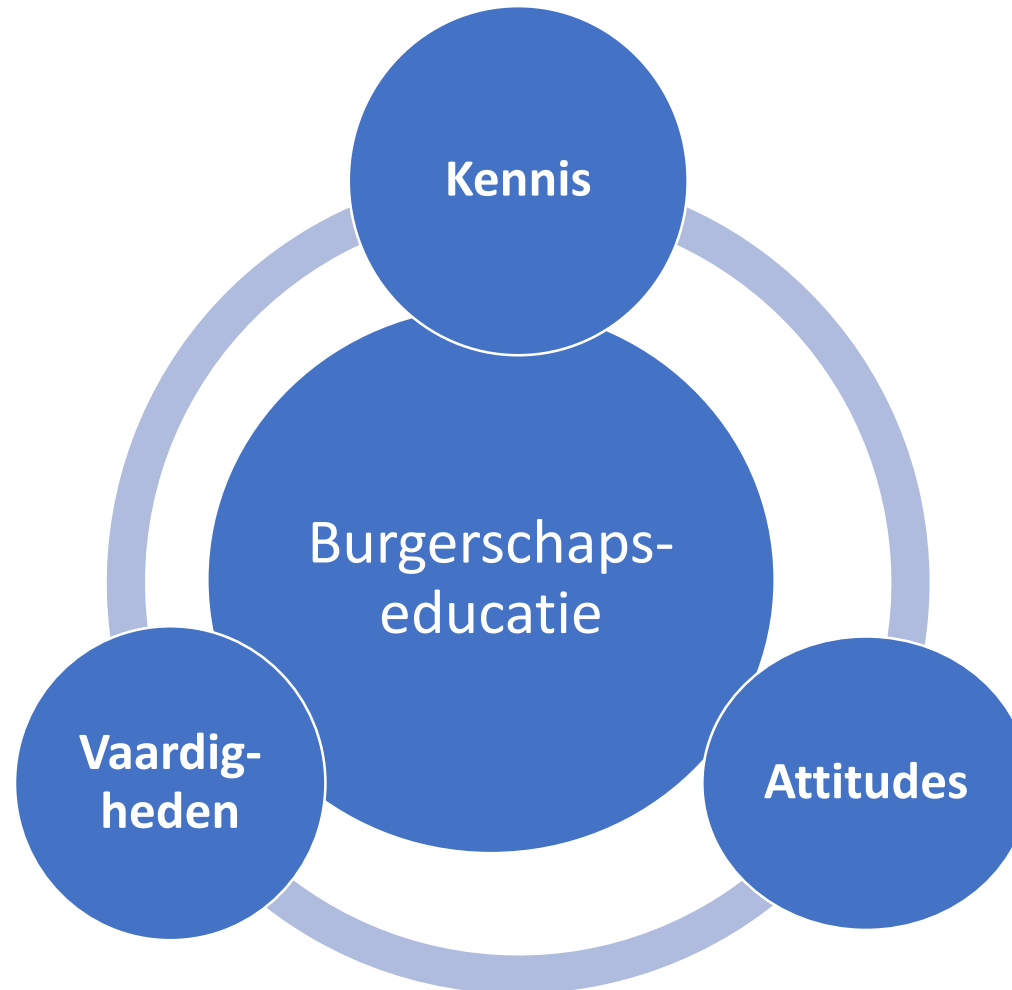
ICCS in Vlaanderen, 2016

- 162 scholen: hoge responsgraad in Vlaamse Gemeenschap
- 2931 leerlingen in tweede jaar secundair onderwijs
- 2021 leerkrachten in 2de jaar eerste graad secundair (A- & B-stroom)
- 149 directies

Algemeen: **significante** verschillen
worden aangeduid met *, met ▲
of ▼

Thema's: kennis, attitudes en vaardigheden

Vergelijking ICCS 2009-2016

Identiek design in 2009 als in 2016: laat vergelijking toe over de tijd voor 18 landen

We kunnen Vlaanderen vergelijken met de andere onderwijssystemen die twee keer hebben deelgenomen (« panellanden ») Bulgarije, Chili, Colombia, Denemarken, Dominicaanse Republiek, Estland, Finland, Italië, Letland, Litouwen, Malta, Mexico, Noorwegen, Rusland, Slovenië, Taiwan, Vlaanderen, Zweden.

De politieke kennis van 14-jarige Vlaamse jongeren (niet alleen feitenkennis)

In kranten vind je nieuws over politieke en sociale onderwerpen.

V1	Waarom verschijnen kranten vaak dagelijks?
☐	Omdat de meeste landen wetten hebben die vereisen dat kranten dagelijks moeten verschijnen.
☐	Om ervoor te zorgen dat journalisten niet door hun werk verveeld raken.
☐	Omdat nieuws voortdurend verandert.
☐	Om te verhinderen dat lezers kunnen controleren of de verhalen in de kranten kloppen.

De politieke kennis van 14-jarige Vlaamse jongeren

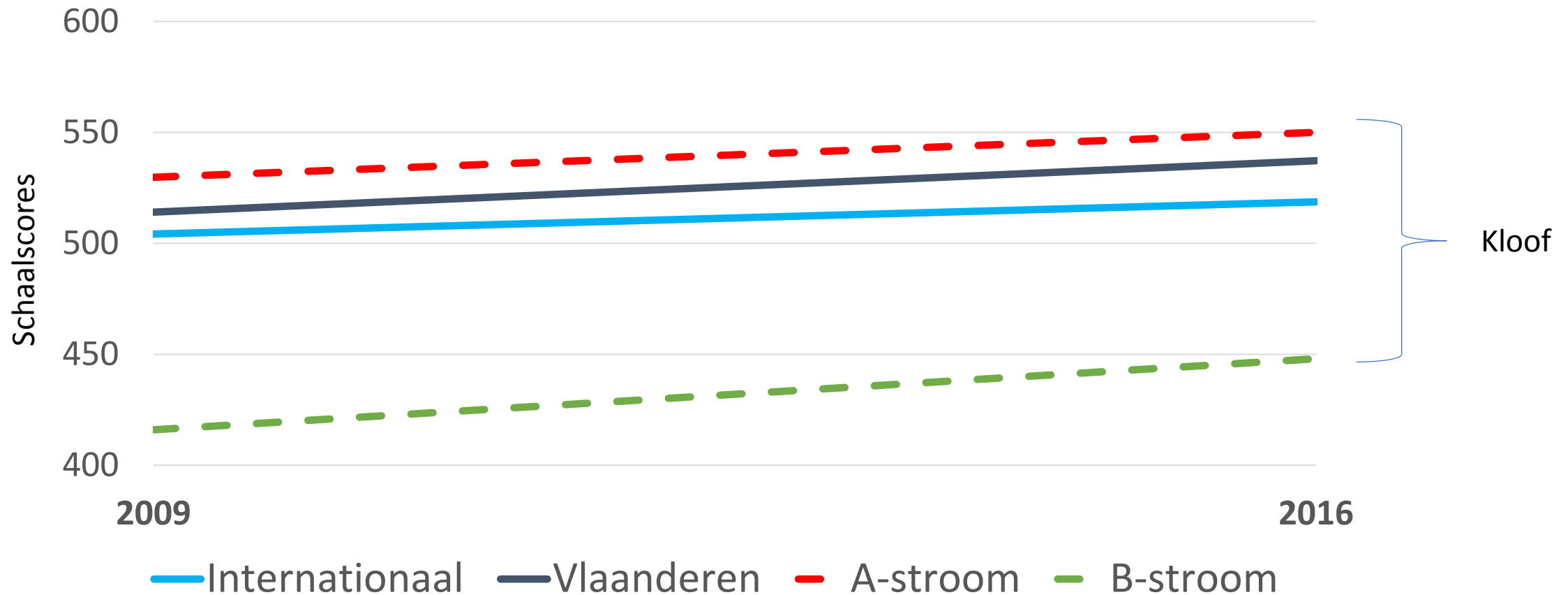
- Hogere kennisscores dan in 2009
- Sterkere stijging dan in de overige deelnemende landen
- Op die leeftijd is er géén verschil tussen meisjes en jongens

Maar... sterke ongelijkheid:

- A-stroom hoger dan B-stroom
- Migratieachtergrond lager dan geen migratieachtergrond

Vergelijking ICCS 2009-2016

Politieke kennis: stijgende trend, zowel Vlaanderen als internationaal

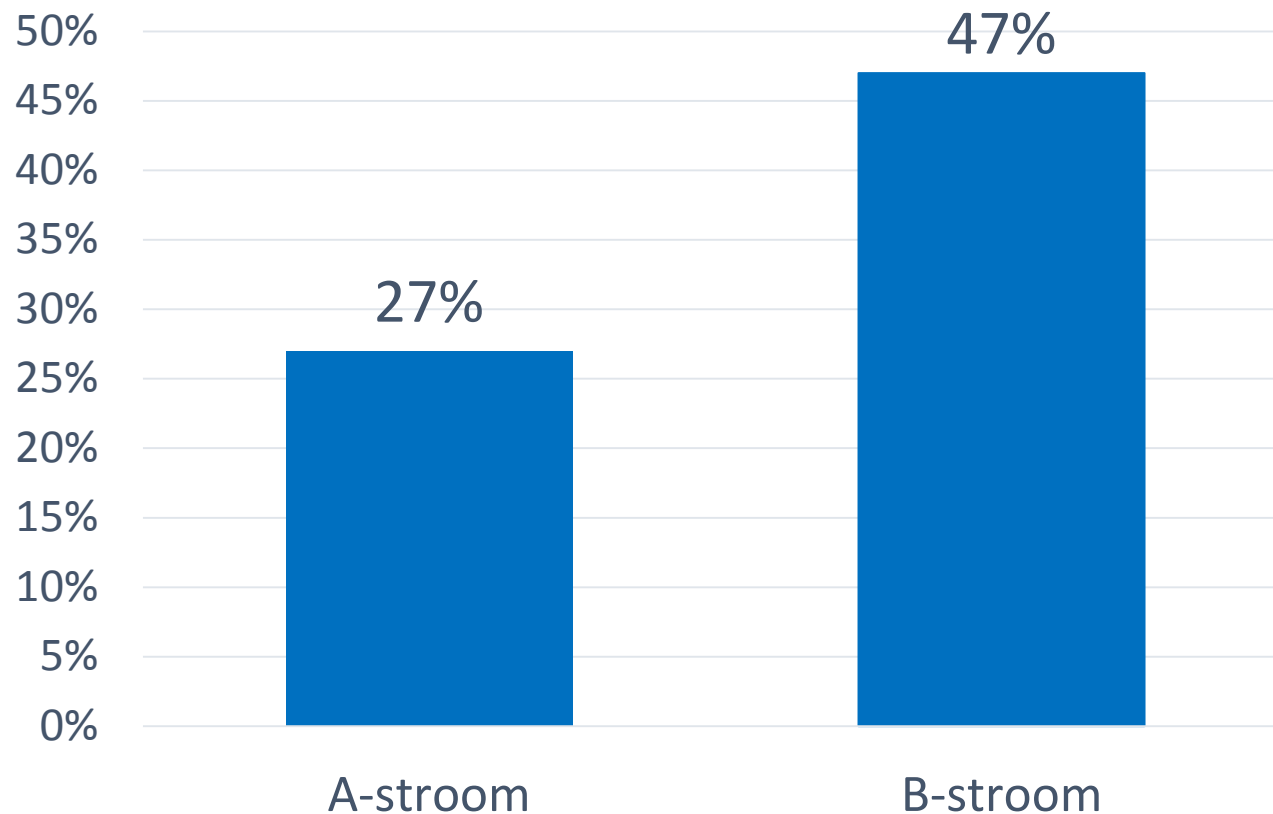
Sociale media: kansen en ongelijkheid

- Politiek gebruik van sociale media blijft beperkt in Vlaanderen
- Meer traditioneel mediagebruik
- Ongelijkheid gebruik:
 - A-stroom minder dan B-stroom
 - Met migratieachtergrond méér dan zonder migratieachtergrond

Sociale media: kansen en ongelijkheid

Meer vertrouwen in sociale media bij leerlingen in de B-stroom.

*Welke rol kan
PAV opnemen?*

Democratische cultuur

- Jongeren zijn burgers in wording
- Adolescentie is zoektocht naar eigen plaats in de maatschappij
- De school als democratische oefenplaats

Drie soorten burgerschap:

- **Conventioneel burgerschap:** stemmen, lid politieke partij,...
- **Sociaal burgerschap:** deelnemen aan activiteiten die mensenrechten bevorderen,...
- **Moreel burgerschap:** hard werken, de wet naleven,...

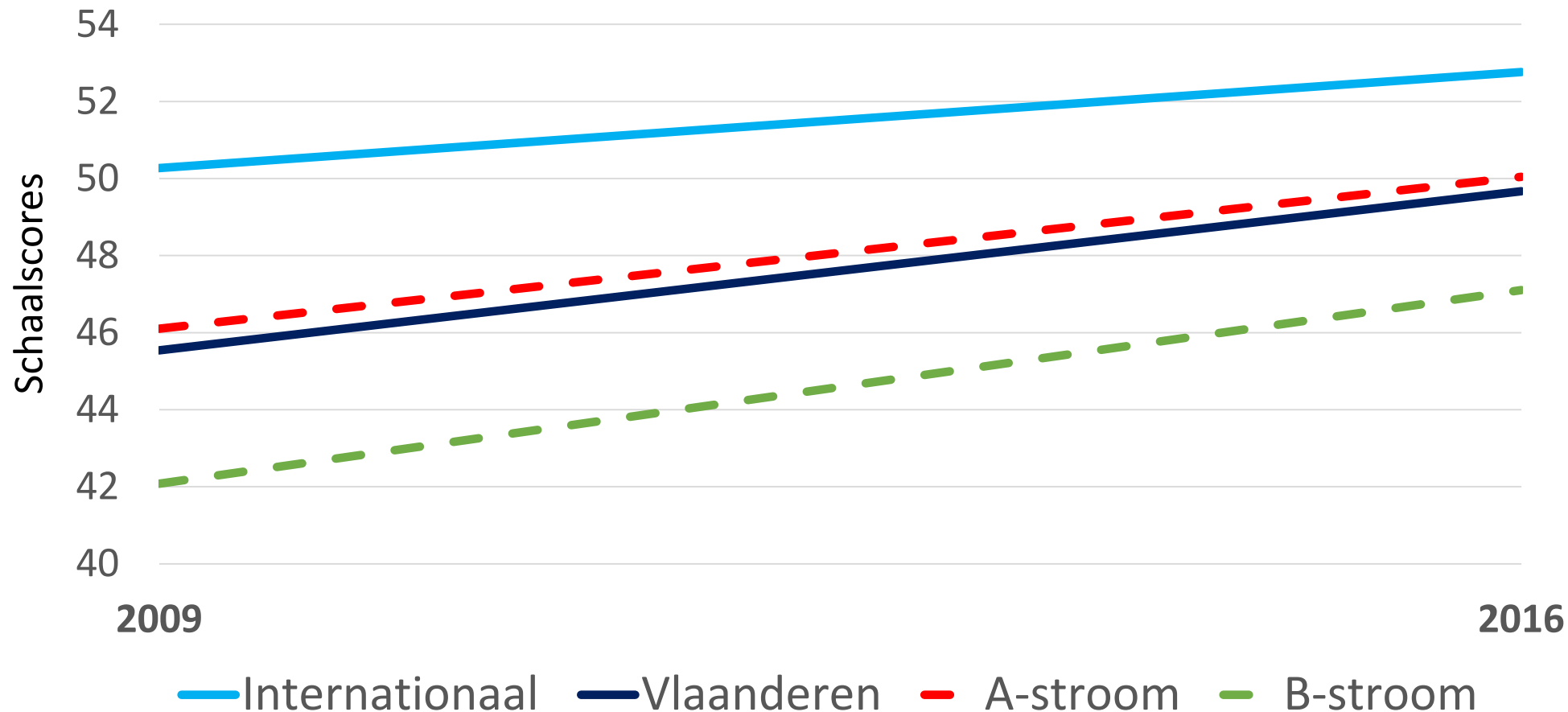
Democratische cultuur

- (Toekomstige) participatie:
 - Intentie stemmen tijdens verkiezingen
 - Intentie politieke participatie
 - Participatie op school
- ➔ Geringe interesse voor verkiezingen bij 14-jarige Vlaamse jongeren

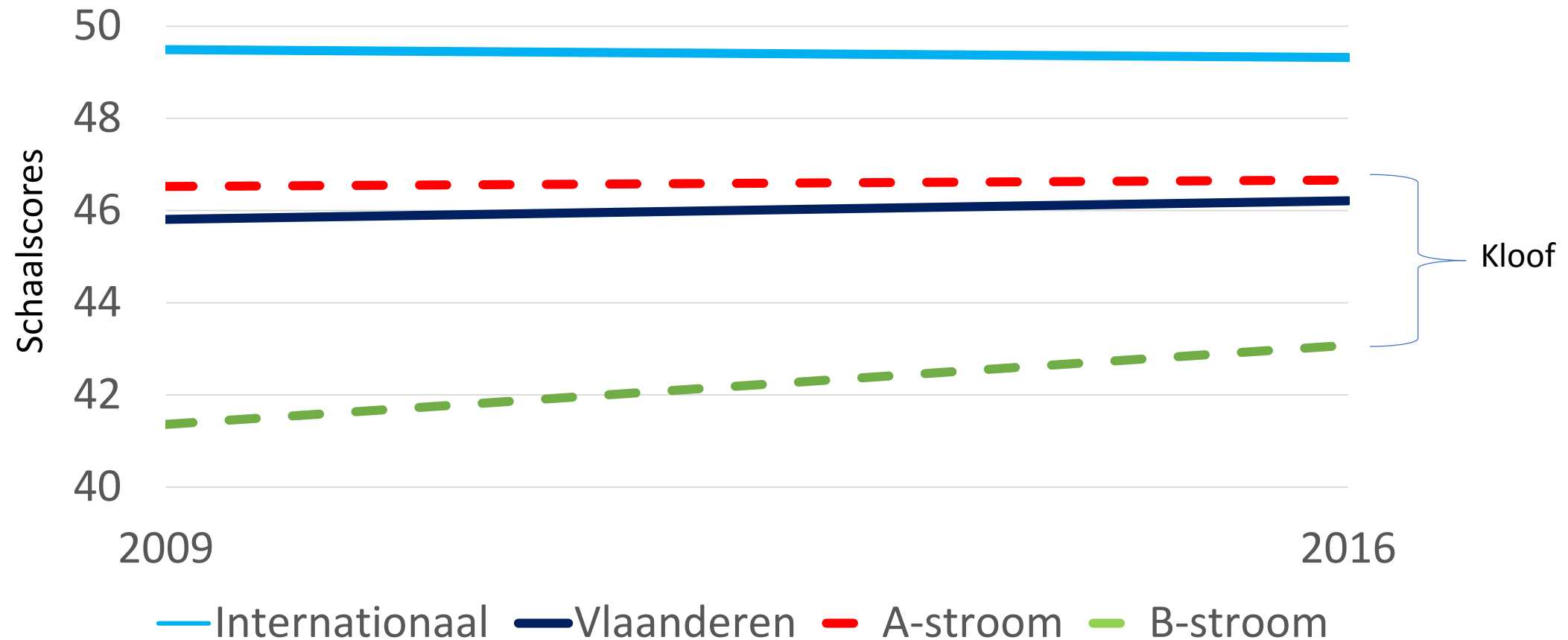
Intentie om te stemmen	Schaalscore	Participatie op school	Schaalscore
Peru	56,87 ▲	Dom. Rep	54,66 ▲
Noorwegen	56,66 ▲	Noorwegen	53,54 ▲
Italië	56,44 ▲	Peru	52,26 ▲
Zweden	55,24 ▲	Colombia	52,20 ▲
Colombia	55,22 ▲	Zweden	52,00 ▲
Dom. Rep	55,15 ▲	Mexico	50,95 ▲
Taiwan	54,88 ▲	Chili	50,91
Denemarken	54,33 ▲	Rusland	50,28
Mexico	54,29 ▲	Kroatië	50,14
Litouwen	54,01 ▲	Litouwen	49,90
Kroatië	52,91 ▲	Malta	49,60
Gemiddeld	52,76	Gemiddeld	49,32
Rusland	52,27	Denemarken	48,88 ▲
Finland	52,16 ▼	Slovenië	48,81 ▼
Chili	51,64 ▼	Taiwan	48,68 ▲
Malta	51,41 ▼	Bulgarije	48,55 ▼
Slovenië	51,08 ▼	Finland	47,51 ▼
Bulgarije	50,95 ▼	Letland	47,22 ▼
Letland	50,83 ▼	Italië	46,44 ▼
Vlaanderen	49,67 ▼	Vlaanderen	46,21 ▼
Estland	49,18 ▼	Estland	46,19 ▼
Nederland	47,73 ▼	Nederland	41,13 ▼

Vergelijking ICCS 2009-2016

Vaardigheden: intentie deelname aan verkiezingen = stijgend

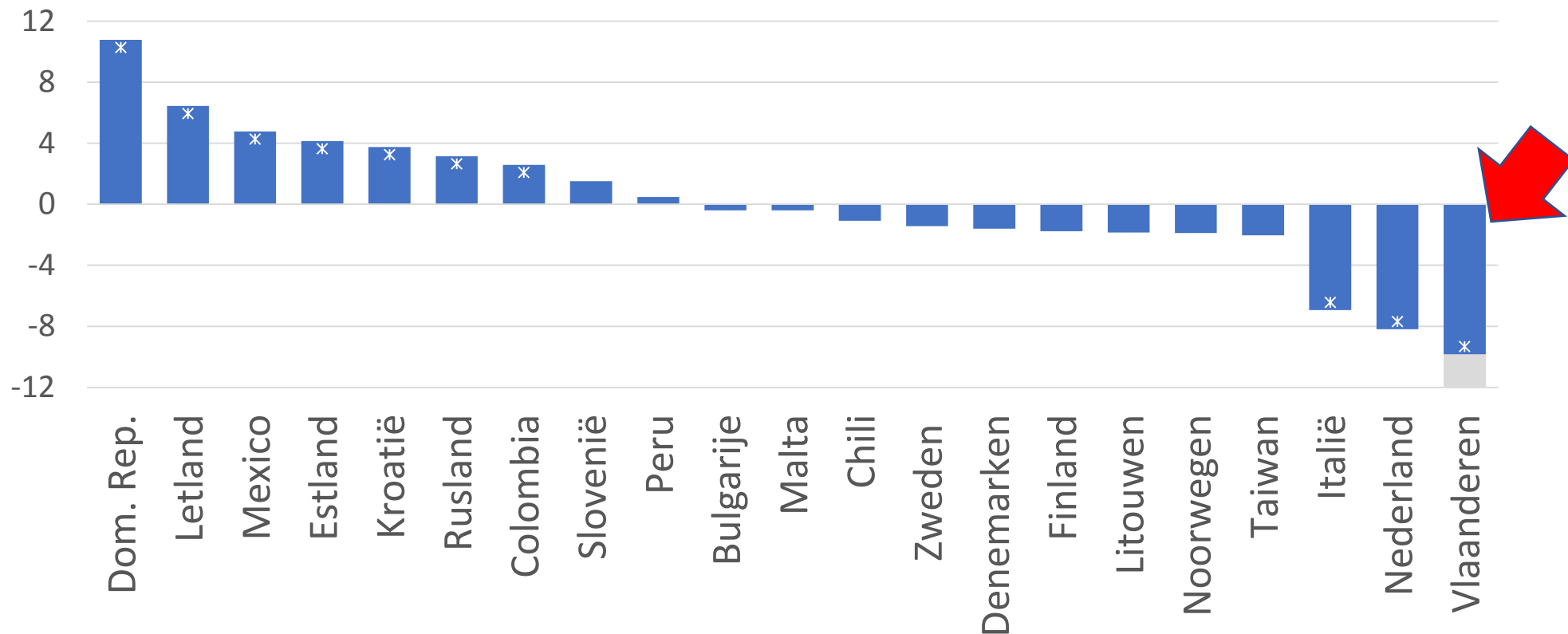

Participatie op school evolutie van 2009 naar 2016

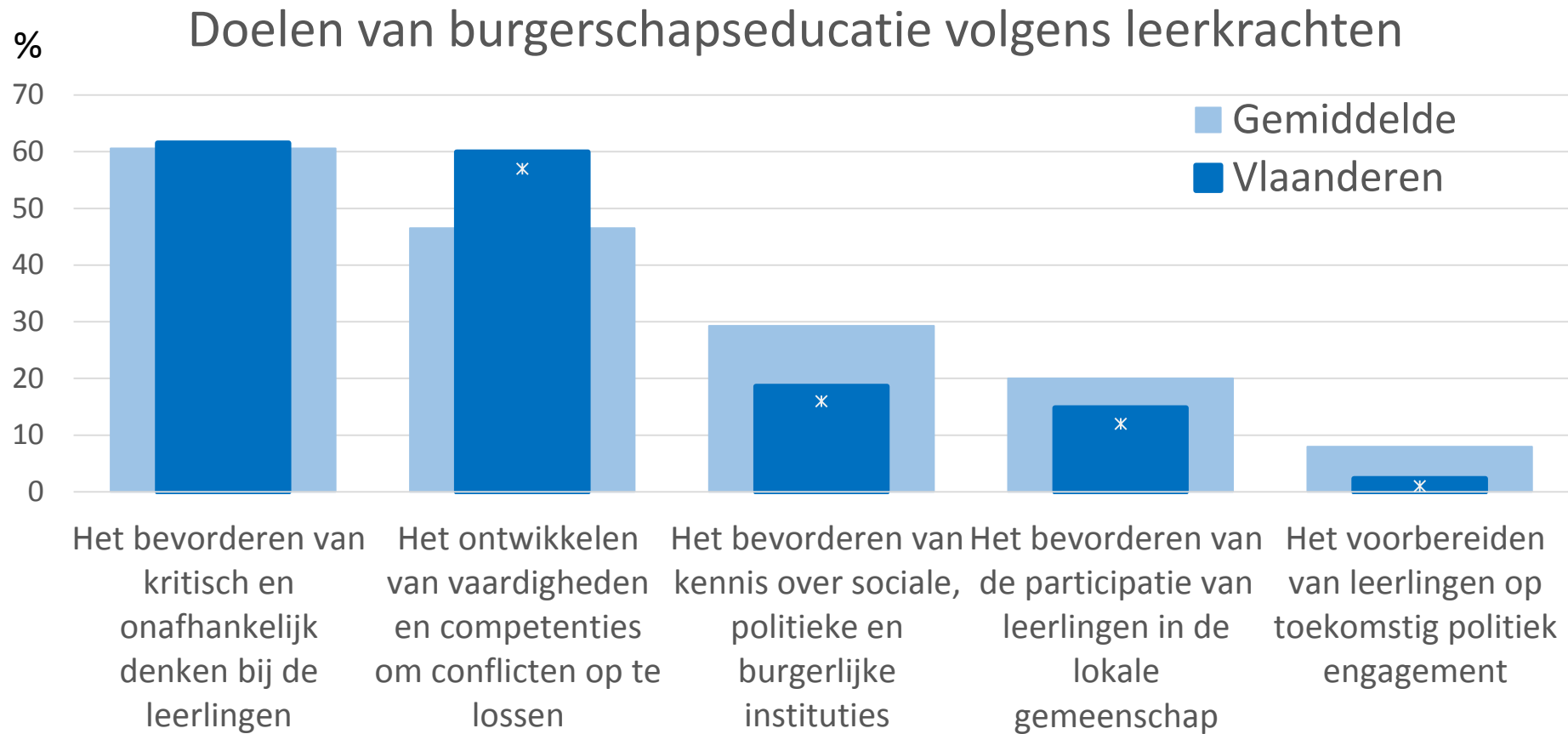

De school en burgerschapseducatie

- Algemene betrokkenheid van leerlingen, ouders en leerkrachten in de schoolgemeenschap ligt bijzonder laag in Vlaanderen.

Leerkrachten en burgerschapseducatie

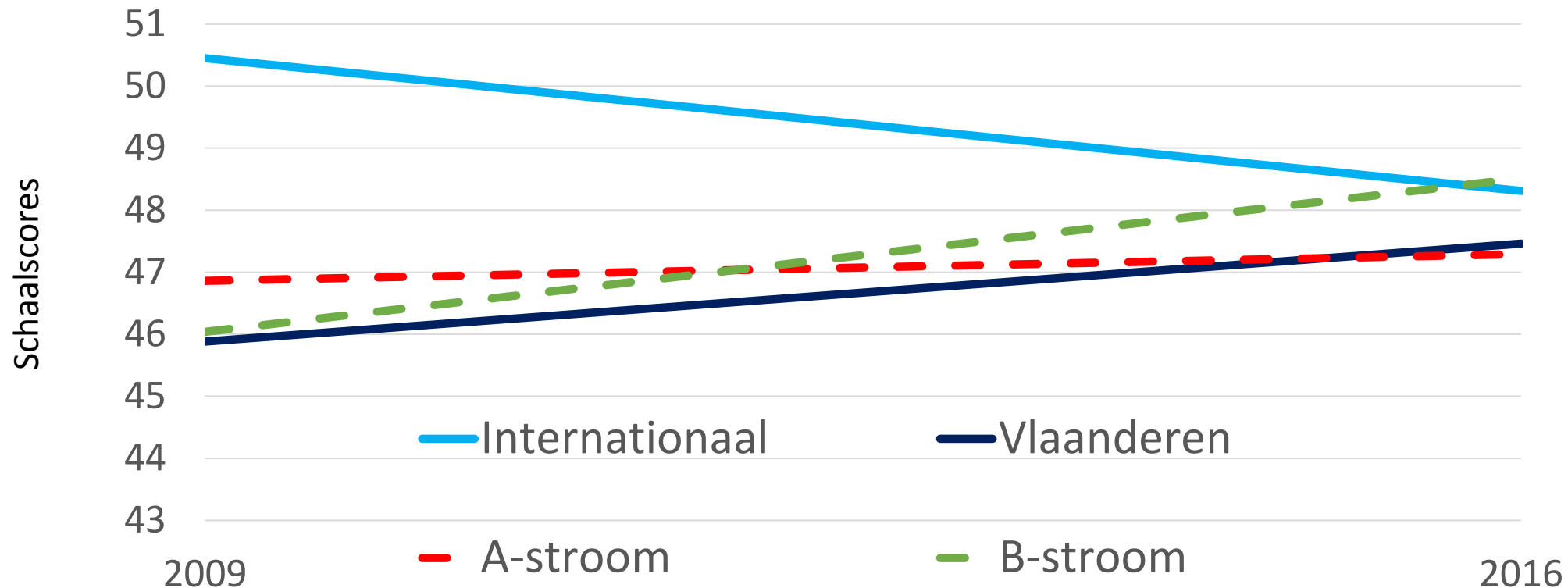

Tolerantie en diversiteit

- Nog steeds vrij lage tolerantiescores
- Maar duidelijk hogere mate van tolerantie in vergelijking met 2009
- Wel eenzijdig tolerantie ten opzichte van migranten:
 - Vooral steun voor juridische rechten
 - Weinig erkenning van culturele rechten en culturele diversiteit in Vlaanderen

Vergelijking ICCS 2009-2016

Attitudes: tolerantie ten opzichte van migranten stijgend ⇔ Europees dalende trend

Tolerantie en diversiteit

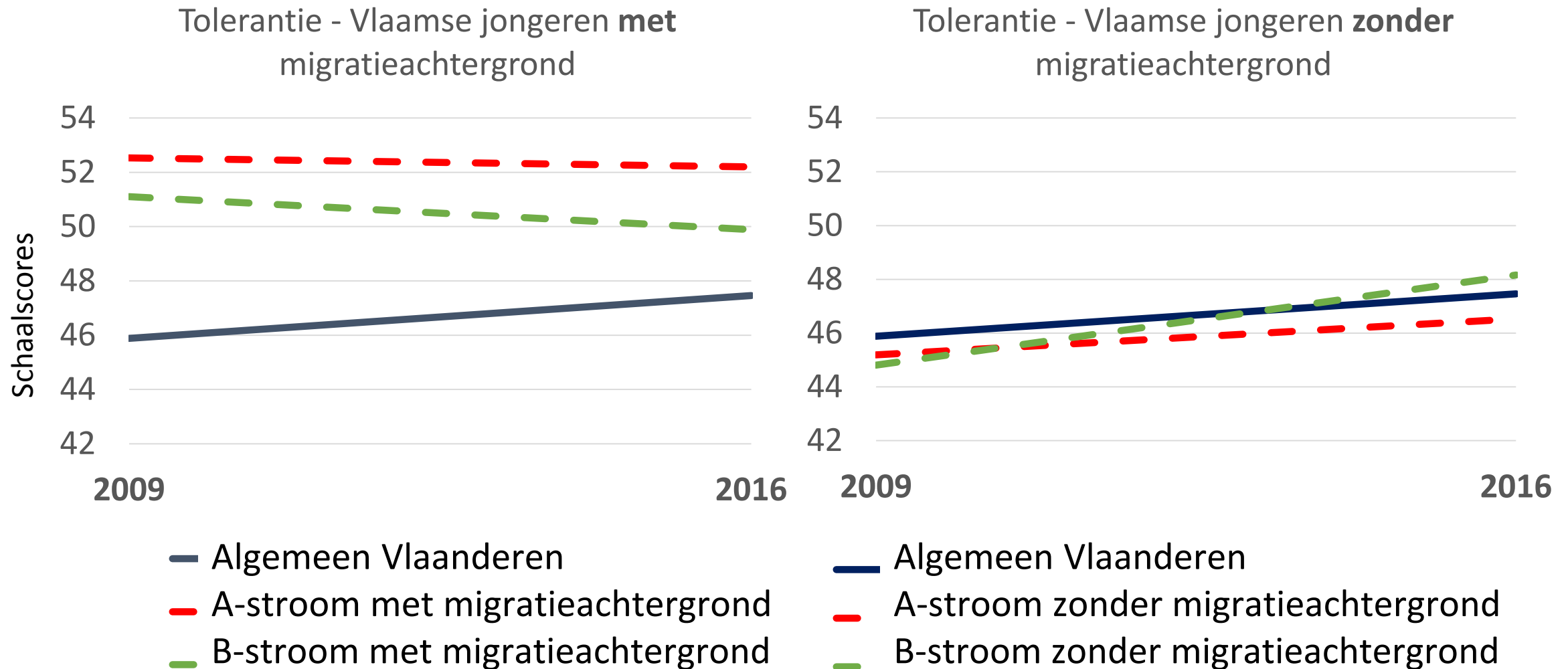
- Wel eenzijdig tolerantie ten opzichte van migranten:

	Vlaanderen	Europees Gemiddelde
Kinderen van immigranten zouden dezelfde onderwijskansen moeten hebben als de andere kinderen in het land	94% ▲	93%
Immigranten zouden dezelfde rechten moeten hebben als alle anderen in het land	88%	88%
Immigranten die al een jaar in een land wonen, zouden de mogelijkheid moeten hebben om te stemmen bij verkiezingen	77% ▲	75%
Immigranten zouden de mogelijkheid moeten hebben om hun eigen gewoonten en leefstijl verder te zetten	66% ▼	73%
Immigranten zouden de mogelijkheid moeten hebben om hun eigen taal te blijven spreken	58% ▼	68%

Waar komt de stijging in de B-stroom vandaan?

B-stroom: 2009 18 % migratieachtergrond; 2016: 32 % migratieachtergrond

A-stroom: 2009 10 % migratieachtergrond; 2016: 12 % migratieachtergrond

Besluit: **positieve trend** sinds 2009

- Vlaanderen niet langer « slechtste leerling van de klas »
- Duidelijk positieve trend inzake tolerantie, politieke kennis, vertrouwen in de politiek. Wel nog altijd weinig waardering voor *culturele* diversiteit
- In het algemeen bekleedt Vlaanderen daarmee een middenpositie, nog eind verwijderd van landen met hoogste score (vaak de Scandinavische landen)
- Dit is lager dan de Vlaamse positie inzake bvb. wiskunde. Is Vlaanderen even ambitieus voor burgerschapseducatie als voor de STEM-vakken?

Algemeen besluit: hardnekkige ongelijkheid

- Kloof tussen A-stroom en B-stroom blijft identiek als in 2009: geen enkele vooruitgang
- Ook bij positieve trends blijft de afstand even groot
- Nood aan meer beleidsinitiatieven, met name in B-stroom:
 - Potentieel in inzetten op informatieverwerking
 - Contacttheorie (ook over onderwijsvormen heen)
 - Participatie stimuleren in schoolbeleid vanuit PAV